

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

Поліцейський США має бути старше 21 року, натомість в Україні та Польщі – з 18 років, а в Італії з 18 до 30 років.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Поліція. Українська мала енциклопедія: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. Буенос-Айрес, 1957. Т. 1, кн. I: Літери А – Б. – С. 1 – 119. 1000 екз.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст.379
3. Смородинскова И. А, Быков А. В. Национальная гвардия США: организационно-правовой аспект деятельности. *ВНИИ МВД России*. 2004. 96 с.
4. Про поліцію: Закон Республіки Польща від 1990 р.
5. Бирюков П. Н. Полиция Итальянской республики. *Евразийский юридический журнал*. 2010. № 5 (24). 10 с.

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ З ІНШИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

Байдюк І. І.

*Аспірант кафедри АГПФЕБ ННІ права
Сумського державного університету*

Дослідження особливостей взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами доцільно розпочати з визначення її місця в механізмі держави. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 р. серед правоохоронних органів виділяє Державну прикордонну службу України [1]. У свою чергу Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 р. визначає, що на Державну прикордонну службу України покладено завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні [2].

Вказане є доказом того, що діяльність Державної прикордонної служби України спрямована на захист державного кордону. При цьому слід погодитись з І. Корж, яка під захистом державного кордону розуміє комплекс заходів щодо захисту державного кордону України, який включає: добування і обробку інформації; прогнозування і надання оцінки можливим наслідкам загрози безпеці; відбиття збройного вторгнення, розробку прикордонної політики; правове регулювання у сфері захисту державного кордону. Отже, захист державного кордону України є однією з важливих складових забезпечення безпеки

України. А охорона державного кордону є складовою його захисту [3].

Закон України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 р. визначає національну безпеку як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. До суб'єктів національної безпеки зазначений нормативний акт прямо не відносить Державну прикордонну службу України, однак розкриваючи демократичний цивільний контроль за сектором безпеки і оборони серед переліку суб'єктів виділяє також Державну прикордонну службу України [4].

Хоча позиція законодавця не узгоджується з існуючими науковими підходами. Зокрема, Ю. О. Михайлова зважаючи на положення національного законодавства вважає, що місце Державної прикордонної служби України у системі суб'єктів забезпечення національної безпеки України визначається її правоохоронними, контролюючими, превентивними, інформаційними завданнями та завданнями щодо взаємодії [5].

У свою чергу Л. В. Серватюк вважає, що правоохоронні функції Державної прикордонної служби України включають: профілактичну (профілактика адміністративних правопорушень, протидію яким віднесено до її компетенції); захисну (захист державного кордону, інтересів держави у прикордонному просторі, припинення спроб незаконної зміни проходження лінії державного кордону); охоронну (охорона державного кордону; охорона визначеного порядку встановлення та функціонування державного кордону, в'їзду в країну та виїзду з неї, процедури перетинання державного кордону; охорона суверенних прав України в її виключній економічній зоні); оперативно-розшукову функції (ведення оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону; участь у боротьбі з організованою злочинністю, протидія незаконній міграції на державному кордоні та в межах контрольованих прикордонних районів); виконання доручень інших правоохоронних органів, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів досудового розслідування та прокурорів [6].

Тобто Закон України «Про Державну прикордонну службу України», існуючі наукові підходи підтверджують, що Державна прикордонна служба України здійснює важливі для захисту національної безпеки держави завдання та функції. А тому Закон України «Про національну безпеку держави» необгрунтовано не відносить Державну прикордонну службу України до суб'єктів національної безпеки. Більше того А. М. Притули зауважує, що виклики часу та прийняття Закону України «Про національну безпеку України» вимагає переосмислення статусу Державної прикордонної служби України як збройного формування спеціального призначення з правоохоронними функціями, а не правоохоронного органу спеціального призначення, оскільки відсіч

збройної агресії в складі сектору безпеки й оборони має бути пріоритетним [7].

Водночас Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України 2016 року наголошує, що Державна прикордонна служба України є важливою складовою сектору безпеки і оборони держави, пріоритетним завданням якої є захист та надійна охорона державних кордонів, у тому числі від проявів міжнародної організованої злочинності, у вигляді нелегальної міграції, контрабанди товарів, наркотиків, зброї, торгівлі людьми. В підзаконному акті наголошується на тому, що реформування Державної прикордонної служби України відбувалося в два етапи. При чому на першому етапі, а саме до кінця 2017 року передбачалося сформувати дієвий механізм оперативного співробітництва та обміну інформацією Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами у сфері забезпечення безпеки державного кордону [8].

Але не можна не підкреслити, що необхідність посилення механізму оперативного співробітництва між вказаними суб'єктами обумовлена низкою чинників. Як справедливо зазначає В. Л. Зьолка, діяльність правоохоронних органів в сфері забезпечення національної безпеки України у прикордонній сфері не повністю відповідає сучасним вимогам: існують непоодинокі випадки неузгодженості дій, послаблення координуючої ролі органів охорони кордону у питаннях припинення протиправної діяльності на кордоні, розпорошення зусиль, що призводить до зриву виконання поставлених завдань та необґрунтованого збільшення матеріальних витрат. І як результат правоохоронні органи не можуть задовольнити інтереси громадянського суспільства [9].

Карнаухов О. В. відмічає, що взаємодія впливає не лише з бажання взаємодіючих сторін, але й є об'єктивно необхідною, без якої не можуть і не повинні вирішуватися ті чи інші питання [10]. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» серед функцій Державної прикордонної служби України згадує про координацію діяльності військових формувань та правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, однак координація хоча і взаємопов'язана із взаємодією, але все-таки відрізняється від неї за змістом.

На думку О. В. Ільченко під взаємодією необхідно розуміти діяльність двох і більше суб'єктів, які діють у межах своїх компетентностей, узгоджену за часом, місцем, метою, поєднану єдиним планом і єдиною метою щодо виконання спільних завдань. При цьому науковець знову ж таки акцентує увагу на тому, що взаємодія можлива лише між рівноправними, адміністративно незалежними один від одного суб'єктами [11].

І. М. Мінаєва зазначає, що при здійсненні взаємодії можна виділити два основних типи структурних зв'язків: координаційні структурні зв'язки в яких один з учасників підпорядкований іншому, тобто даний вид відносин складається між супідрядними

суб'єктами, коли один з них наділений повноваженнями впливати на інший, незалежно від волі останнього та субординаційні структурні зв'язки, що складаються між учасниками, які не підпорядковані один одному (між не супідрядними суб'єктами) [12].

С. В. Гронський вважає, що взаємодія Державної прикордонної служби України з правоохоронними органами полягає в узгоджених у просторі і часі спільних діях двох або більше правоохоронних органів, які вирішують загальне завдання та надають допомогу один одному в процесі захисту недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав держав в їх виключній (морській) економічній зоні. Ініціатором в такому разі можуть виступати один або декілька учасників спільної діяльності. Найважливішою умовою встановлення реальної взаємодії є спільний інтерес у суб'єктів взаємодії [13].

Виходячи із викладеного ми можемо зробити наступні висновки: 1) взаємодія Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами це здійснення Державною прикордонною службою України та правоохоронними органами держави в межах наданих повноважень та на підставі положень закону узгоджених за місцем та часом спільних дій та заходів з метою забезпечення безпеки та правопорядку на державному кордоні України; 2) широке коло завдань та функцій Державної прикордонної служби України в сфері забезпечення безпеки державного кордону свідчить, що вона є суб'єктом забезпечення національної безпеки, водночас Закон України «Про національну безпеку» Державну прикордонну службу України таким суб'єктом не вважає, а підзаконні акти наголошують, що вона є складовою сектору безпеки і оборони; 3) нагальним є питання удосконалення взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами України, оскільки на сьогодні така взаємодія відсутня, що негативно позначається на забезпеченні правопорядку на державному кордоні та обумовлює низький рівень задоволеності суспільства роботою органів охорони державного кордону; 4) необхідність взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами визначається повноваженнями Державної прикордонної служби України, які неможливо здійснити без залучення ресурсів інших правоохоронних органів, що підтверджується змістом п. п. 2, 3, 16, 20 ст. 19 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» та стратегічним значенням для держави безпеки на державному кордоні як стану його захищеності від низки внутрішніх та зовнішніх протиправних загроз.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

2. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.
3. Корж І. Державна прикордонна служба України: правовий статус та місце в системі сектору безпеки і оборони. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Юридичні науки. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnadpcurn_2017_2_3.
4. Про національну безпеку: Закон України від 21.06.2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.
5. Михайлова Ю. О. Роль та місце Державної прикордонної служби у системі суб'єктів забезпечення національної безпеки України. *Форум права*. 2017. № 4. С. 152–158.
6. Серватюк Л. В. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Державної прикордонної служби України: дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2007. 210 с.
7. Притула А. М. Визначення статусу Державної прикордонної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2018. № 3. С. 33–43.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016>.
9. Зьолка В. Л. Проблеми правового забезпечення ефективної взаємодії Держприкордонслужби України із правоохоронними органами та військовими формуваннями у прикордонній сфері *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. URL: https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/visnik_1_2016_ur.pdf.
10. Карнаухов О. В. Теоретичні основи взаємодії і координації митних та правоохоронних і контролюючих органів у ході виявлення ознак кримінального правопорушення та розслідування у провадженнях про контрабанду. *Науковий вісник ДДУВС*. 2012. № 4. С. 517–524.
11. Ільченко О. В. Актуальні питання визначення форм взаємодії органів внутрішніх справ і Державної прикордонної служби України щодо забезпечення правопорядку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 5. Т. 2. С. 128–132.
12. Мінаєва І. М. Форми взаємодії органів публічної влади на місцевому рівні. *Державне будівництво*. 2010. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2010_1_33.
13. Гронський С. В. Сутність взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими правоохоронними органами. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. Вип. 11. С. 315–318.